

Fritänkaren

alternativ oberoende kulturtidskrift

Nr. 5 Vårvintern 1993.

EXTRANUMMER med anledning av Aurelio Lanciais plötsliga frånfälle.

Redaktör, stilistisk utformare och ansvarig utgivare: Christian Lanciai

Brev och bidrag mottages tacksamt, t.o.m. anonyma och pseudonyma.

Lösnummerpris : 10 kr.

Årsprenumeration : 100 kr (även i Danmark och Norge).
(i Finland : 80 mk)

Lösnummerpris för tidigare nummer: 20 kr.

Fritänkaren beräknas utkomma med 12 nummer årligen eller mer
på budgetbasis utan annonser i anspråkslös form.

Postgironummer : 621 39 94 - 4

Innehåll i detta nummer :

Insändare	2
Det gentekniska problemet (vetenskap)	5
Dantes betänkliga teologi (litteratur)	6
Händel och kärleken (musik)	7
Tummen ner för Coppolas Dracula	8
Darwin - sonett av Claes Lindgren	9
Orlando (film)	9
Varför Kurdistan? (politik)	10
Indokina (film)	10
Extranotiser	11
Gotisk historia, elfte avsnittet (John Bede)	11
Aurelio Lanciai in memoriam (minnesruna)	14

Det kan förefalla barockt, stillöst och rentav osmakligt att en redaktör inlägger en minnesruna över sin egen far bland artiklar om homosexualitet, Dracula, en trolldomsidkande puckelryggig dvärg och andra kontroverser, - men vad förekommer inte tillsammans inom samma ramar i dagspressen och andra tryckta tidningar? Jag vill hedra min far emedan jag älskade honom; i detta nummer har han inte bara sällskap av Händel och Dante Alighieri, utan han får även de sista sidorna.

red.

Ända sedan Fritänkarens rasande rivstart efter första advent i detta kyrkoår har nämnda tidskrift konstant dragits med ett sällsamt problem, nämligen överskott på material. En högst oväntad och tragisk tilldragelse ger oss nu anledning till ett extranummer, i vilket vi tillfälligt hoppas kunna uttömma både våra lagrade förråd av pappershögar och extraartiklar innan vi lämnar vårt skrivbord i fred för en månad samt vad som bör poängteras direkt inför Aurelio Lanciais hastiga frånfälle, fader till redaktören. Denne för så många älskade fadersgestalt hade mindre än en månad kvar till sin 84-e födelsedag när plötsligt kvällen onsdag den 10 februari han fick en hjärnblödning, som tio timmar senare följdes av en ny och fatal sådan, som medförde total medvetlöshet och ingen möjlig återhämtning. Följande morgon den 12 februari gick Aurelio Lanciai ur tiden utan att ha återfått medvetandet. Vi ger honom en viktig minnesruna som avslutning på detta extranummer. Först ska vi behandla allt överskottsmaterial, och vi börjar med det mest brydsamma, nämligen insändarna:

En djärv kvinnlig insändare skriver sålunda:

"Varför vågar du inte ta in någon homosex-debatt i din tidning? Så länge du håller dig till det mänskofientliga läger som i likhet med muslimer, Jehovas Vittnen och andra till bigotteri hjärntvättade puritaner inte vill befatta sig med sådant står du hopplöst utanför tiden hur mycket fritänkare du än försöker göra dig till."

Därmed känner sig Fritänkaren tvingad till att befatta sig med en vansklig problemsörja. Det är av någon anledning lättare för kvinnor att hantera detta ämne med runda händer än för män. Ett typexempel är Marie Renaults bok "Den persiske gossen" som skildrar Alexander den Store och hans karriär sett från en vacker eunucks ögon, som faktiskt förekom i verkligheten och blev Alexanders älsklingseunuck. Författarinnan går i romanen med förkärlek in på de mest intima tänkbara detaljer i sin skildring av sexuella relationer mellan män, och det kan hon göra emedan hon är kvinna.

Det för en naturlig man stötande draget i homosexrelationer är inte bara dess självklara onaturlighet utan också dess oskönhet. Två män kan aldrig bli ett lika vackert par som en man och en kvinna, lika litet som två kvinnor kan bli det. Det saknas något ytterst väsentligt i en icke heterosexuell förbindelse. I en lesbisk sådan saknas den manliga motvikten, kvinnligheten blir överbelastad, det hela blir bara vekt, och i en homosexuell förbindelse saknas den kvinnliga motvikten - det blir bara manlig grovhet av det hela.

Det finns dock vissa egenskaper hos män som kan göra homosexualitet förståeligt. I exemplet Alexander den Store var det kvinnliga för mjukt och vekt och tamt för krigarkonungens krav och ambitioner. Han behövde en högre, svårare och hårdare sexuell tillfredsställelse, tills han kom upp i en mer balanserad ålder. Unga män kan ibland vara så pass mjuka och sköna ännu att homosexualitet kunde vara ursäktligt, åtminstone tills de blir män. Men sådana förbindelser kommer aldrig undan sitt drag av anstötlighet genom onaturlighet och brist på estetik. Fritänkaren är inte lika intolerant mot homosexualitet som islam och Jehovas Vittnen, men låt honom åtminstone få slippa se det offentligt! Exempelvis är ett sådant tilltag som att förvandla Christopher Marlowes utmärkta 1500-talspjäs "Edward II" till en utmanande och tendentiös demonstration för homosexualitet fullständigt förkastligt och ett direkt helgerån mot Christopher Marlowe. Ett annat exempel: om Oscar Wilde hade hållit sina homosexuella förbindelser bakom kulisserna hade han kunnat fortsätta som en hur framgångsrik författare som helst, men just genom att han själv gjorde sina affärer av det slaget offentliga gjorde han sig omöjlig. Det viktorianska samhället var alltför estetiskt finkänsligt för att kunna tolerera en sådan fulhet hos en

sådan diktare. Det hade gärna låtit honom vara ful i fred om han hade haft vett att vara det utan att det syntes.

Detta kan synas som dubbelmoral, men det är bara helt naturliga och estetiska reflektioner.

Två läsare har väckt två frågor:

Till vilken publikkrets vänder sig Fritänkaren egentligen?

Är Fritänkaren tendentiös och i så fall i vilken riktning?

Frågorna kräver nästan en konventionell journalistisk ledare. Emedan Fritänkaren varken vänder sig till någon speciell politisk gruppering eller har någon religiös tendens kan vi emellertid dess värre inte prestera någon konventionell journalistisk ledare. Ävenledes avvisar Fritänkaren kategoriskt alla anklagelser från bigotta håll om att Fritänkaren på något sätt skulle vara antikristen.

Klar är emellertid Fritänkarens kulturella tendens. Varje nummer lovar något om litteratur, film och musik. Men det är allt vad Fritänkaren kan lova utom ständiga överraskningar.

"Christian! Med stort intresse har jag tagit del av debatterna i din tidning, och i det senaste numret svarar du negativt till ett förslag om att du skulle lägga ner musiken. Du bör veta, att ibland är en musikers enda möjlighet till förnyelse just att lägga ner musiken, samtidigt som hans värsta misstag ibland kan vara att fortsätta i gamla fåror. Man kan bara vara musiker om man är helt fri som sådan. Du har som musiker inget ansvar och ingen skyldighet mot någon, varken mot Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin, din samtid eller mot dig själv. Om du känner att du borde lämna musiken för att koncentrera dig på det litterära måste du helt enkelt göra det. Kanske därmed din litteratur blir mer musikalisk. Som musiker förblir jag ändå din kollega, S.H."

Denna vänliga insändare kan endast tiden besvara.

I scientolog-debatten har en trogen scientolog belyst det faktum att den scientologiska teknologin fungerar och påvisat ovedersäglig positiv statistik framför allt för verksamheten inom den behjärtansvärda Narconon, den enda narkomanrehabiliteringen i världen som har stabila positiva resultat. Som debatten fortsätter återkommer vi till den i nästa nummer.

Från den katolska "*Adoremus in Aeternum*" har det förslaget kommit, att Fritänkaren bör läggas ner. Fritänkaren svarar, att det tyvärr inte kan hjälpas, att tanken är och förblir fri, - det är en naturnödvändighet.

Förslaget från "*Adoremus*" verkar ha retat upp John Bede, som vi tidigare lyckats hindra från att tillskriva redaktionen "*Adoremus*" och meddela prov på hetlevrade irländismer, men inte denna gång. Vad han skrivit är okänt, men han lär ha hotat "*Adoremus*" och dess rasistiska vänner med sina egna nordirländska vänner. Denna debatt förblir tills vidare odefinierbar.

"Hej, Fritänkare! - Jag har sedan en tid prenumererat på "*Adoremus*" på rekommendation av en kompis, och nu rekommenderar samma kompis mig att lämna "*Adoremus*" och övergå till "*Fritänkaren*". Samtidigt ber mig andra att fortsätta med "*Adoremus*". Vad säger du? Kan du med gott samvete be mig överge en rätttrogen katolsk tidskrift för en fritänkare? - *katolik*."

Fritänkaren måste medge, att problemet är intrikat. Vi har själva stött "*Adoremus*" till 100 procent för hans liturgiska katolska ståndpunkters skull, då han i stort sett ensam i Sverige försvarat katolicismens ryggrad mot massan av en urspårande kyrka, men så gjorde han sig olyckligtvis i november skyldig till misstaget att med sin hedervärda tidskrift även sprida antisemitisk propaganda. I och för sig är saken

enkel: allt han behöver göra är att be de tjugo som fick den antisemitiska propagandan om ursäkt och ta avstånd från all judefientlighet. Detta har han emellertid inte gjort, och så länge han inte gör det kan vi inte med gott samvete rekommendera någon att prenumerera på "*Adoremus*". Ty så länge han inte gör det är han en betänklig dubbelmoralist som med ena handen sprider katolsk rättroghet och lockar till sig den bästa sortens katoliker medan han med den andra (utan att katolikerna vet om det, vilka han sålunda avsiktligt bedrager,) flirtar med rasister, antisemiter och högerextremister. Medge att problemet är intrikat! (- se vidare extranotis sid. 11)

Emellertid är detta problem ingenting mot följande:

"En god vän till mig var deprimerad och fick rådet att gå till en psykiatriker. Han kom in på Lillhagen och fick elchocker. Själv tyckte han att chockerna piggade upp honom, men efter det blev han fullständigt passiv och apatisk och orkade inte längre med någonting. Nu säger han att han ska gå och få mera elchocker, så att han piggnar till igen. När jag avråder honom och varnar honom för att bland annat få sämre minne säger han bara att det inte är så mycket av minnet han förlorar. Scientologerna vill heller inte ha något att göra med patienter som fått elchocker. Vad ska jag göra?"

Tyvärr står vi här inför ett olösligt problem. Scientologerna menar sig ha ett bättre alternativ än psykiatri, men de vägrar ta emot patienter som redan fått psykiatrisk behandling. Därmed avfärdar de sådana som obotliga medan de samtidigt menar sig kunna vad psykiatrin inte kan. Jag känner till ett fall, en scientolog som begick självmord, vars självmord scientologerna förklarade med att hon tidigare hade fått psykiatrisk vård. Dock begick hon sitt självmord icke som psykiatrisk patient (som hon varit långt tidigare) utan som scientolog (vilket hon var för närvarande). Din deprimerade vän vill jag dock ge rådet att ta vad som helst men inte elchocker. Många liknar elchocksbehandling vid att åtgärda ett brutet ben med att amputera det, och tyvärr har de rätt i många fall. Det finns fall som blivit bättre av elchocksbehandling, men det finns skrämmande många som blivit drastiskt sämre. Om de varit glada efteråt har det varit en krymplings glädje över att få en krycka i stället för benet som amputerades i onödan. Fritänkarens bestämda uppfattning är att elchocker är det mest riskabla tänkbara medlet mot depressioner. Det riskabla med denna behandling är att det inte går att förutsäga hur det ska gå. Det näst sämsta är mediciner. Det näst-näst sämsta är droger. Det näst-näst-näst sämsta är att söka trösten i flaskan. Allt annat är i princip bra.

Slutligen ett inlägg i den eviga litterära Job-debatten. En läsare menar att den refuserade författaren inte kan ha gjort det helt klart för förlaget att han faktiskt redan refuserats i 24 år. Vi svarar med att citera författarens följesbrev till förlaget:

"För övrigt, ju mindre sagt om författaren själv, desto bättre. Refuseringarna har knappast varierats mycket i formuleringarna under dessa 24 år. I regel förklarar man så kort som möjligt att möjlighet till utgivning inte existerar. Dessa monotona känslolokala refuseringar år ut och år in känns varje gång som att man placeras på nytt sist i kön. Likväl har under dessa 24 år aldrig ett manus skickats in på nytt utan omarbetningar efter en refusering. Och likväl har under dessa 24 år många andra och yngre författare släppts fram och givits god reklam och etablerats.

Låt oss inte säga mera. Perspektivet uppåt mot andra människor och deras reflektioner är alltid en positivare verksamhet än speglingen av en själv."

Kan det formuleras tydligare?

Vidare har en del kunder hos Socialen hört av sig, men vi väntar tills vidare med djuplodningen av denna ocean av svenskt elände.

Det gentekniska problemet

(sammandrag av en tysk artikel av vår vän psykiater X.)

Det är ett problem som kommer att bli lika allvarligt inom de närmaste årtiondena som psykiatrin blev det moraliskt och etiskt under 30-60-talet. Vad som ytterligare försvårar problemet är att det tills vidare är mycket svårt att definiera.

Som f.d. psykiatriker har jag dock lyckats skaffa mig vissa distansierade inblickar i vad det är som genforskarna egentligen håller på med. Detta är betydligt svårare för genforskarna själva, då de sitter djupt inne i det och bara sjunker djupare in däri, precis som psykiatrikerna gjorde det i sin vetenskap under första hälften av 1900-talet. De flesta kommer väl inte att kunna förstå vad det egentligen är de har sysslat med förrän de är ute igen på andra sidan, liksom Robert Oppenheimer inte insåg vad han hade gjort förrän de första atombomberna hade fällts över Japan.

Grundproblemet är dock det samma. Vetenskapen har bara en enda grund att stå på - den vetenskapliga. Den måste vara absolut materialistisk. Metafysik, andlighet, själ, samvete - allt sådant måste uteslutas ur vetenskapsmannens värld och bortses ifrån, ty annars försvinner marken under hans fötter. Det gör den ändå förr eller senare, men så länge han håller på att arbeta för något som ännu kan utvecklas kan det ofrånkomliga nederlaget tills vidare uppskjutas. Man har det framför sig, men man behöver som vetenskapsman inte befatta sig med det.

Genteknik innebär genmanipulation. I och med att man kartlägger genernas exakta beskaffenhet kan man sedan manipulera fram vilken sorts människa som helst och förebygga hennes sjukdomar innan hon är född. Man är nästan lika övertygad idag om att man med tiden genom genmanipulation kan skapa en blivande människas identitet och personlighet som man på 70-talet var säker på att man kunde få en dator att vissla efter en vacker flicka. Det visade sig emellertid att man inte kunde få en dator att rätt förstå begreppet skönhet, begreppet som sådant var datortekniskt odefinierbart, då skönhet snarare är ett fenomen än en fysisk egenskap. Troligen kommer även gentekniken att komma till korta, men ännu vet man inte på hurdant sätt. Antagligen kommer man inte att kunna manipulera fram just skönhet, bland annat.

Även om man kanske skulle kunna manipulera fram en hel del egenskaper, som intelligens, tekniskt sinne, praktisk färdighet och en atletisk kroppsbyggnad, så kan man aldrig komma ifrån att en människa mycket får sin identitet och personlighet av den omgivning och miljö som hon växer upp i. Den mest perfekta varelse kan genom en olycklig och oförutsedd influens bli en farlig kriminell psykopat. Gentekniken kan aldrig manipulera bort ödet.

Och hur kommer österns vise med det buddhistiska och hinduistiska tagandet för givet av människans själavandring som en självklarhet att ställa sig inför denna nya vetenskap? Vi har ännu inte hört deras röster. De tiger skeptiskt inför västvärldens barbariska entusiasm och väntar tills de har sett ett resultat. Antagligen tänker de att de kommer att få tåga länge om saken för att kanske sedan få skratta åt resultatet utan ord. De är vana vid västerlandets obotligt dåraktiga övermod. Säkerligen blir flera av dem framstående genexperter även de, men det är knappast troligt att även de kommer att befatta sig med och ta på sig Frankensteinkomplexet.

Dantes betänkliga teologi

Dante i all ära, men några fenomen som dykt upp på sistone för oss oavlåtligt tillbaka in i avgrunden av hans moraliska diktning. En siciliansk medresenär i höstas hade den stora djärvheten att ifrågasätta Dantes placering av den tolerante kejsar Fredrik II i helvetet (bannlyst av påven ett antal gånger av personliga skäl) och även de humana hjältarna från trojanska kriget Diomedes och den mångprövade Odysseus. När en gammal rättrogen katolik nyligen påpekade, att det i Dantes *Inferno* förekommer själar på helvetets lägsta botten (Inf.33:121f) som Dante själv umgicks med dagligen, som alltså redan brann i helvetet fastän de inte ens var döda, och på fullt allvar menade att det även idag förekom livslevande människor vars själar redan för evigt brann i helvetet, (i synnerhet sådana inom den katolska kyrkan,) fann sig Fritänkaren nödsakad att dra ut i tjänst.

Det måste betraktas som ytterst förvånansvärt att bildade människor ännu idag kan ta ett konkret helvete på allvar som faktiskt förekommande i verkligheten. Naturligtvis har vi ett helvete här på jorden, (för närvarande på ställen som f.d. Jugoslavien, Irak, Iran, Centralasien, m.m.) och när Stefan Zweig omkring 1930 hänförde Dantes fantasier till kategorin otidsenliga vidskepelser i en bildad värld hade han ingen aning om vad som inom kort skulle ske i det bildningsälskande Tyskland; men inte ens det andra världskrigets Tyskland var ändå ett sådant helvete som Dantes helvete i sin otroliga oöverträffbarhet fortfarande är. Dante har överträffat alla andra (och till och med Edgar Allan Poe) i sin fantasikonstruktion av en så förskräcklig verklighet att den lyckligtvis aldrig någonsin kan bli helt och hållet verklig. Därmed är han oöverträffad som fantasikonstnär på sitt område. Därtill håller han versmåttet i det mest fulländade konstnärliga ordmönster som någonsin skaldats. Han är och förblir scenöppningen för hela renässansen och hela den Italiendominerade kulturen i Europa ända fram till dess att Stefan Zweig tror att Europa lyckats höja sig över sådana vidskepelser.

Hans diktning håller för alla tider, om Italien nu splittras politiskt kommer hans språk ändå att hålla samman det, medan man däremot måste ifrågasätta honom som domare. Sicilianaren hade helt rätt i ifrågasättandet av Dantes placering av kejsar Fredrik II i helvetet. Denne upplyste kejsare, den ende korsfarare någonsin som lyckats erövra Jerusalem åt kristenheten med diplomati och utan våld, ådrog sig genom olyckliga politiska förvecklingar ett sådant utsläcktligt hat från påvarnas sida att dessa instiftade avlatshandeln enkom för att finansiera kejsarens avlägsnande och dessutom beordrade hela den nyinstiftade franciskanerorden att predika mot kejsaren i hela världen. Dante var själv en franciskanerbroder och kan sålunda förklaras jävig i sitt ställningstagande mot den upplyste kejsaren.

Så har vi fallet med den stackars mångprövade Odysseus och hans sympatiska vapenbroder Diomedes, två av Homeros mest intagande hjältar. Dante placerade dem nästan längst ner i helvetet i den åttonde kretsen och mycket djupare än både Muhammed, Elektra, Aeneas, Caesar, Hektor, Brutus d.ä, Alexander den Store, Saladin, och andra, som inte var mindre våldsvarkare och mördare än Odysseus och Diomedes. Man måste fråga sig med vilken rätt, och det enda tänkbara svar man kan finna efter mycket sökande är det gamla italienska mindervärdeskomplexet inför det hellenska kulturarvet, ett komplex som börjar med Roms plundring av Grekland och de latinska skaldernas nedvärdering av den grekiska litteraturen. Det är den enda tänkbara förklaringen, ty någon rimlig sådan står inte att finna.

Dessa är tre exempel på Dantes bristfälliga juridiska skolning. Gräver man tillräckligt djupt i hans helvete kan man säkert finna hur många justitiemord som helst, - Brutus och Cassius i djävulens gap, till exempel. Det paradoxala är, att fastän Dantes helvete är hur absurt, orättvist och vedervärdigt som helst så är det det som alla läser av Dante och det enda av honom som de aldrig tröttnar på.

Händel och kärleken

Ingen är svårare att komma till rätta med när det gäller kvinnor än Händel. Alla hans biografier klagar över detta och suckar uppgivet: "Det finns inte en enda skandal om Händel!" Han har inte en enda dokumenterad fruntimmersförbindelse, och alla legender om sådant har motbevisats eller saknar bevis. Allt tyder på att han faktiskt inte hade en enda kvinna i hela sitt 74-åriga liv hur osannolikt detta än kan förefalla.

Ändå såg han bra ut, han var välväxt och hade ett frappant utseende innan det begravdes i dubbelhakor och peruker, han var sällskaplig och kunde njuta för fulla muggar av god mat och gott umgänge, och han hade många väninnor, både yngre och äldre, men mest tanter och jungfrur. De damer som han umgicks med som kom närmast hans egen kategori var bara besvärliga primadonnor, sångerskor som han måste uthärda att samarbeta med för musikens skull. Han hade därtill ett högt utvecklat sinne för humor och var i regel socialt attraktiv och angenäm ur alla synpunkter. Endast kärleken kom aldrig honom nära.

Denna friska humor, denna sociala utstrålning, dessa kosmopolitiska anlag för brett sällskapsliv, detta fasta grepp om en stor värld saknar man helt hos familjemänskan J.S.Bach, som snarare förföll till en puritansk bitterhet och besvikelse över mänskorna och då mest över sina egna söner, som föraktade hans konservatism. Vi ska inte här jämföra Bach och Händel som kompositörer, båda är oöverträffade i sitt slag och kompenserade varandras brister, Bach var en gedignare kompositör men mera exklusiv och inskränkt som sådan medan Händel var mera framstående som melodiker och kunde alltid intressera en publik. Det egendomliga är, att Bach, som var mera kvalificerad som musiker och en stor familjefar, var mera träaktig och mindre mänskligt generös än den mera hänsynslösa teatermänskan Händel, den obotlige ungarlen, som hade en sprudlande generositet utan gränser.

Medan Bach både var en kyrkans man och en stor familjefar utom musiker var Händel bara musiker och ingenting annat. Sina största och bästa oratorier komponerade han under bara någon dryg månad, "Messias" kom till på 23 dagar, och hur han än breddade på med körer och orkestrar och orgel till komponerade han aldrig en överflödigt ton. Han tog ut svängarna ordentligt, men hans fugor förblir ändå alltid mera strikta, jordnära och melodiska än Bachs. Bach rör sig mera i den abstrakta matematikens högre sfärer och bryr sig inte ens om att ange för vilket eller vilka instrument hans högsta musikaliska offer är komponerade, medan Händel alltid är totalt realistisk.

Om någonting utmärker hela hans livsverk så är det disciplin och gott omdöme. Han placerade sina pengar väl, hans konstsamling var utsökt, och trots alla operakatastrofer, som vållades av hans konkurrenter, dog han som en av musikhistoriens mest välbärgade kompositörer - endast Rossini blev rikare. Den totala musikaliska disciplinen, som dominerade hela hans liv från början till slut, gjorde liksom kärleken och kvinnoumgänget överflödiga. Han var i balans från början och behöll denna balans trots alla svåra motgångar intill slutet genom att oavbrutet arbeta hårt. Denna titaniska balans rubbades bara av talrika överansträngningar och självhushållsmissbruk - oundvikligt för ungarlar - med slaganfall som följd i femtioårsåldern. Han måste ofta lugna ner sig genom hälsokurer, men just de värsta motgångarna och hälsosammanbrotten använde han för att förnya sig desto mer. "Messias" är komponerat, kan man säga, med ena benet i graven, men med "Messias" lyfte han upp det.

Hans generösa medmänsklighet kommer mest fram i hans omfattande välgörenhet. Ensamstående mödrar och särskilt änkor tar han sig an med

outtröttlighet, och ovedersägligt som monument över hans goda hjärta är hans barnhem för föräldralösa barn. Han hade inga egna barn och aldrig någon hustru men gjorde mycket för att hjälpa upp sådana barn som saknade fäder och sådana mödrar som förlorat sina män.

Så om Bach var fullt sysselsatt med sin stora familj så var Händel kanske ännu mera sysselsatt med många stora familjer både inom teatern, operan och musiken samt inom socialvårdens alltid bottenlösa avgrund av hjälpbehövande utsatta och sårbara människohav.

Tummen ner för Coppolas Dracula

Ämnet är uttjatat. Ända sedan Bela Lugosi tog ut ämnet till övermått med dräglande vällust, blodiga orgier, spasmatiska frosserier och teatraliska konvulsioner in absurdum redan i början av 30-talet har biograferna oavbrutet hemsökts på nytt av än värre upprepningar av all denna slaskiga splatterepidemi. Störst succé av alla vampyrer gjorde Christopher Lee på 50-talet med sina frenetiskt stirrande och hyperblodsprängda ögon. Ingen vampyr lär ha gjort *come back* så många gånger som han alla halshuggningar och hjärtgenomborringar till trots. Inte ens krucifix har i regel hjälpt mot vampyrernas ständiga återkomst i biografsalongerna. Den senaste som på nytt gjort en påkostad film och släppt vampyrhelvetet löst över världen igen för att tjäna pengar på konsekvenserna är Francis Ford Coppola, mannen bakom bl.a. "Gudfadern"-filmerna och "*Apocalypse Now*".

Han har inte mistat sitt grepp. Han excellerar fortfarande med sin tekniska briljans och sin dramatiska tyngd i det mörka spelet. Men genom att ämnet redan är så utomordentligt uttjatat genom så oräkneliga omtvättningar i ständigt rödare blod så blir inte soppan mindre urvattnad fastän Coppolas blod både är rikligare och rödare än alla tidigare versioners.

Filmen faller på huvudrollsinnehavaren. I alla sina olika schabrakkostymer, den ena mera opraktisk och otymplig än den andra, och därtill hörande uppblåsta ansiktsmasker, den ena vedervärdigare än den andra, blir han aldrig övertygande som vampyr. Hans ögon glöder, hans huggtänder växer, han utför sina åligganden hur bestialiskt som helst, men han blir aldrig demonisk. Den mest övertygande av alla vampyrer förblir Roman Polanskis stiliga gentlemannavampyr, som aldrig ens dräglar, i "*The Fearless Vampire Killers*", den enda oöverträffbara vampyrfilmen och den enda som vågat behandla ämnet med självvironisk distans och humor.

Den ursprungliga nackdelen med ämnet är att det är sjukt. Det var en sjuk man som skrev romanen om Dracula, Bram Stoker led av syfilis, och dess sjuklighet blir inte bättre av att huvudpersonen i realistisk film görs så vedervärdig som möjligt och det i kubik. Skådespelaren och karaktärs gestalten försvinner i den kompakt skrymmande sjuklighetens många lager av äckliga ansiktsmasker och otympliga kostymer, och det är regissörens fel, som prioriterat tekniska ytliga effekter i stället för att låta skådespelaren göra en karaktär av huvudrollen.

För övrigt är dock filmen briljant. Alla andra skådespelare är lyckade, filmen har fart och spänning och är gjord med en makalös teknisk virtuositet, bara för vissa snillrika scenväxlingars skull är filmen sevärd, men den hade kunnat bli ännu bättre, om Gary Oldman fått vara något mindre utspökad, något mindre överdriven, något mera temperamentsfull och något mera mänskligt trovärdig.

Coppolas versions främsta förtjänster är dess starka action-tempo och dess berömliga ambition att hålla sig till boken. Så länge Coppola följer Bram Stokers halsbrytande suggestiva thriller om kampen mot det övermänskligt onda håller filmen som helhet. Vad som inte håller är romantiserandet av Dracula, snyftistorien

om hans sentimentala nostalgi efter sin hustru som begick självmord för tre hundra år sedan, inblandningen av Walt Disneys saga om "Skönheten och odjuret" i förhållandet mellan Dracula och hans offer. Det är att blanda amerikansk Hollywoodschmalz i en soppa av orgiastiska vampyrvältranden i blodspyor och splatterslask, och resultatet blir naturligtvis tårta på tårta av Butterickseffekter. Inte konstigt att greve Draculas sentida ättling i Rumänien stämmer Coppola för ärekränkning!

Darwin - en sonett av Claes Lindgren.

Darwin var mannen med utvecklingsläran.
Arternas uppkomst, urval och sånt där.
Teorin har ålderns anspråk, och äran
är Darwins. Nog ställde han till besvär!

Forskare sökte den felande länken.
Massor av fossiler såg dagens ljus.
Var håller den hus, den felande länken?
Kanske finns den inte i jordens grus?

Kanske har det aldrig funnits en hybrid
mellan apa och människa? Nåväl!
Spola teorin! Må den vila i frid!

Visst har Darwin rätt att en utveckling skett!
Gud har skapat människa, apa, säl.
Och han skapar än idag. På något sätt!

Orlando

Äntligen en riktig engelsk film! Vilken lisa efter alla amerikanska tvåloperor! Äntligen ett språk som man förstår varje ord av med en diktion som inte bara är grötigt mummel, äntligen kvalificerade skådespelare som övertygar hur små roller de än har, äntligen en handling som inte är en förolämpning mot ens intelligens utan snarare en utmaning, äntligen originalitet, känslighet, mänsklighet och nyanseringar som griper! Och äntligen litet riktig teater igen med en genialisk tidlöshet som både är litterär och en oavbruten fest eller lisa för ögat.

Författaren bakom boken är en kvinna. Regissören är en kvinna. Huvudpersonen, som spelar en man, är en kvinna. Drottning Elisabet I spelas däremot av en man. En manlig sångare som framför serenader från olika århundraden med jämna mellanrum sjunger med sopranröst - en kontratenor. Den manliga huvudpersonen blir till kvinna. Könsblandningen är nästan total. Det är en av bokens intressantaste kvaliteter, och det har direkt överförts till filmen.

Virginia Woolf är den stora särlingen i tidig engelsk 1900-tals litteraturhistoria. Hon får ett odelat erkännande och en första rangens placering av alla engelska litteraturkännare när hon skriver "*Orlando*" (1928), den märkliga androgyna och tidlösa sagan om en elisabetansk adelsman som av drottning Elisabet får befallningen att aldrig åldras. Han åldras inte heller utan fortsätter oförändrad genom århundradena tills han råkar ut för ett krig i Orienten i 1700-talets början. Det får honom att bestämma sig för att bli kvinna, och så är han kvinna ända fram till 1900-talet, då han till och med för första gången blir moder.

Filmen har sekvenser av hisnande skönhet. Ända fram till det förlösande ögonblicket när Orlando vaknar upp och har blivit kvinna utvecklar filmen oavbrutet sin handling och intresset hos läsaren-åskådaren, och när intresset till slut måste dala på grund av passerad klimax och bedrövlighet orientering i 1900-talet blir det bara en helt naturlig avrundning av det hela när filmen lider mot sitt slut. Allt är väl avvägt, ingen sekvens är för lång eller för kort, en balans och harmoni präglar filmen precis på samma sätt som Virginia Woolfs utsökta konstnärskap, så man kan bara tacka gudarna för att det fortfarande kan göras god film åtminstone i Europa.

Varför Kurdistan?

Det finns idag ingen muslimsk demokrati. De muslimska länder som kallar sig demokratier använder detta begrepp som en fasad som krampaktigt underhålls genom mutor och kottierier med militären som bas. Det finns önskedrömmar om att upprätta en kurdisk genomförd demokrati. Den kurdiska staten skulle i så fall bli den första muslimska demokratin någonsin. Det är antagligen bara detta som skulle kunna rädda religionen islam. Nästan överallt annars håller nämligen islam på att göra politisk bankrutt.

Frågan är om ett självständigt demokratiskt Kurdistan kan genomföras. Vägen till målet är lång och svår om målet över huvud taget finns. Men det är värt att satsa på att det kan finnas. Fördelarna med en kurdisk demokrati skulle vara oöverskådliga.

Den enda demokratin i området idag är Israel, men Israel förtrycker palestinierna. Så länge det inte finns en enda muslimsk demokrati i världen har palestinierna ingen chans att få igenom sin rätt. En kurdisk stat skulle inte bara minska trycket och hotet mot Israel från Syrien, som skulle få mycket annat att bry sig om norrut, utan det skulle även ge Irak och Iran nya intressanta problem att fundera över. Det största hindret för ett fritt Kurdistan är märkligt nog USA:s och Tysklands medvetna eller omedvetna, frivilliga eller ofrivilliga hjälp till Turkiet med att förtrycka kurderna.

Därför är Fritänkarens närmaste resmål Kurdistan. Det är möjligt att redaktörn slipper resa längre än till Konstantinopel, då de rätta personerna kanske redan träffas där, men det är också möjligt att resvägen måste gå ända till iranska gränsen bortom Vansjön. Det gäller att sondera terrängen, utforska möjligheter, orientera sig om sakernas tillstånd, skaffa kontakter och prata med folk. Kanske någonting lossnar.

Indokina

Den franska filmen gjord i Vietnam och Malaysia är ett storslaget epos och mycket bättre än "Borta med vinden", som det görs reklam för att den liknar. I olikhet med andra storslagna episka filmer ligger det dock ingen bok till grund för "Indokina", utan den är skriven direkt för filmen och för Catherine Deneuve, den alltid oslagbara franska filmdrottningen som spelar huvudrollen. Hon är en rik plantageägarinna utan egna barn som antastas av en impulsiv marinofficer, som sedan gör hennes vietnamesiska fosterdotter med barn. Han deserterar under dramatiska omständigheter, där vaknar filmen till liv för att aldrig mera avmattas, och det unga paret blir en symbol för kommunisternas kamp mot fransmännen. Man får aldrig exakt veta hur han dör, men det troligaste är att det är kommunisterna som skjuter honom då alla andra saknar motiv. Catherine Deneuve tar hand om barnet, som blir fransman, medan modern blir kommunist.

Den episka sagan når fullständigt fantastiska höjder av ödesdiger poesi speciellt under kapitlet om Ha Longs svindlande romantiska arkipelag och flyktingparets väg under en vandrande teaters täckmantel. Men filmen är mycket mer än bara romantiska mänskoöden. Det är en kolonialmakts farväl till sitt eget förflutna. "Förlåt att vi koloniserade och förtryckte er, men vi älskade er," är kanske sensmoralen. Och blev det bättre med att kolonialismen försvann? Är typer som Mobutu, Bokassa och Idi Amin bättre än de franska, engelska och belgiska ordningsväldena? Mådde Indokina bättre av amerikanerna och de röda khmererna? Var det bättre att koloniernas självständigblivande ledde till att det uppstod miljoner flyktingar som föredrog att följa med kolonialmakterna och bosätta sig i deras moderländer med klimat som de inte alls hörde hemma i av fruktan för de forna koloniernas nya herrar? Det var knappast bättre. Det gav bara nya problem, mot vilka de koloniala visade sig ha varit betydligt lättare att bära, precis som Tsarrysland med tiden (när det var för sent att återvända) visade sig ha varit många gånger mera humant än vad någonsin Sovjetunionen blev.

Extranotiser

Under pressläggningen av detta nummer har en god nyhet infunnit sig. Redaktören för "*Adoremus in Aeternum*" har förklarat sig beredd att avskrivna samröret med den gode norske katoliken Alfred Olsen och dennes ständigt alltmer i antisemitisk riktning urartande tidskrift. Mr John Bede torde bli nöjd, och vi kan se fram emot ett slut på hans irländska vrede.

Författarens senaste refusering kommer från ett amerikanskt förlag, som tyvärr bara ger ut böcker mot betalning. Emellertid rekommenderar förläggaren Martin Littlefield författaren att fortsätta på engelska, då det han skriver förtjänar publicering. Författarens tvåspråkiga författarskap torde därmed vara etablerat, då han till och med får bättre beröm och uppmuntran för sin engelska skriftställning än för sin svenska.

(Pressläggning 19.2.1993.

"Fritänkaren" trycks på norskt papper "Norcopy", Norske Skog, Sarpsborg, 80g)

Gotisk historia, elfte avsnittet, av *John Bede*.

Och Gud älskade Folke. Det var på den tiden Gud uppfyllde jorden med hästar, och somliga säger att det var till Folkes ära han gjorde det. Ty intet djur var Folke så kärt som hästen, och Gud hade behag till denna djurkärlek.

Även skogarnas vildaste best björnen kunde Folke tämja som ingen annan. Folke lärde känna björnens personlighet, och ett möte mellan honom och en björn resulterade alltid i att han och björnen blev goda vänner. Ibland kunde björnar rentav omfamna Folke av ren kärlek, och ibland grät en björn av kärlek till den gode människovännen. Vad björnar särskilt älskade var när Folke kliade dem på ryggen med exempelvis en kratta. Björnar kan ju lika litet kli sig på ryggen som människor.

Vargar blev i Folkes vård lika tama och trogna som hundar, och lodjur aktade sig noga för att komma nära Folkes och hans förfäders gård. Lodjuret fruktade Folke lika mycket som bladlusen fruktar nyckelpigan, ty väl lyckades Folke aldrig tämja lodjuret, Europas tiger, men han lyckades tukta det och skrämma bort det för alltid från människors umgänge.

Folkes renhjordar uppgick till tre tusen djur. Han hade ett tusen älgar och fem hundra tama hjortar. Sju hundra var hans hästar och två tusen hans svin. Gud förbjöd icke Magogs söner att äta svinkött, ty i kalla Norden var det ingen risk därmed. Tio tusen var Folkes oxar, tjurar och kor, och åtta tusen hans getter och får. Han hade därtill även tama bävvar, tama vargar, tama björnar och vildhöns, änder och gäss i otalig myckenhet. Men, som sagt, mest bekymrade han sig om sina hästar, som var de ståtligaste och friskaste hästarna i världen. Och med sina utomordentliga djurrikedomar försörjde han hela sin stora släkt. Andra lät han bruka jorden och skaffa säd och bröd.

Ju äldre han blev, desto vidare blev även hans resor. Ständigt gav han sig ut på nytt för att finna nya djurarter, nya naturfenomen och nya landskap. Han var lika hemma i fjällen som ute på havet, och lika bra klarade han sig ensam ute på hedarna som inne i de täta oframkomliga urskogarna. Ingen djungel var dock för tät för honom, ty han tog sig fram i naturen på vilddjurs vis.

Icke heller försummade han sin familj och sin kära älskade hustru Hilda. Han älskade henne så ömt och aktade henne så väl att han hellre reste bort ut i vildmarken än skämde bort henne och sig själv på moralens bekostnad, och så att han aldrig kränkte henne utan endast kände henne då kärleken själv så ville.

Hans ålder blev 313 år, och hans hustrus ålder blev 312. Hon var några år äldre än han var, och därför var han änklung under sina sista tre år. Mot slutet av sitt sista levnadsår gav han sig ut på sin sista resa. Han ville besöka de högsta fjällen och där lära känna de vildaste järvarna och de mäktigaste örnarna. Han kom även fram och upp till vad som senare blev kallat Jotunheimen, men där dog han på okänd ort. Dock är det känt att han under sitt livs sista veckor ivrigt umgicks med kungsörnar och fjällens vildaste järvar, och somliga tror att dessa vilddjur reste över honom ett gravkummel och att de än idag en viss dag varje år omkring midsommar samlas omkring detta kummel, som endast de vet var det finns, och sörjer där över deras store väns hädangång i ett helt dygn. Därefter skingras åter igen Jotunheimens järvar och björnar och vargar och örnar, och i de dagarna förmörkas Jotunheimens himmel av flyktande rovfåglar. Somliga säger även att till och med renar och myskoxar brukar draga till kung Folkes grav den dagen vid midsommar då han dog, rik, mätt och belåten mitt bland sina bästa vänner djuren och mitt i sitt käraste hem den ödsligaste och mest fridfulla vildmarken i Norden.

Folke hade många söner. Tyvärr var de flesta av dem ivriga att överta den nu övermåttan rika och mäktiga gården. Folke gav den åt den av sina söner som han ansåg vara godast och dugligast. Han hette Dag. Han var ljus och fager och skön såsom dagen och var även Folkes förstfödde. Dags bröder, som också gärna velat få ansvaret över gården, hette Natt, Gryning och Skymning.

Dag hade fått sitt namn emedan han på alla sätt visat sig vara en enbart god människa. Natt hade fötts med ett fel i ryggraden, och han blev med tiden både puckelryggig och småväxt som en dvärg. Dessutom brydde han sig aldrig om religionens andliga förpliktelser och moraliska bud utan odlade blott ondska i sitt kalla stenhårda grämselbefyllda alltid sörjande hjärta. Gryning blev däremot ett nytt hopp för fadern, ty Gryning artade sig väl och älskade, följde och beundrade sin broder Dag. Men sonen Skymning, slutligen, vållade fadern mycken sorg. Han var en odygdig slyngel som skämdes bort av sin mor, som fäste sig vid honom för att han så mycket liknade hennes egen älskade mor. Han blev en oregerlig och onyttig odåga, och därtill var han sin faders sista son. Efter Skymning födde Hilda inga fler söner.

Många andra barn födde Folke och Hilda, men endast Dag, Natt, Gryning och Skymning kom att spela någon viktig roll för gården. Knappt hade den gamle vise Folke gått hädan och Dag börjat göra mycket som var gott och nytt för gården, förrän Natt och Skymning började smida onda planer. Gryning var mest ute i vildmarkerna och jagade och strövade. Därför märkte han intet ont, men Dag blev ganska irriterad

över att Skymning, som dock var helt arbetsduglig, hjälpte till så litet med arbetet. Helst hade Dag velat ha Natt och Skymning borta från gården och endast Gryning ständigt vid sin sida.

Men Natt och Skymning började sätta sina planer i verket. En dag gav de genom en tjänare Gryning falskt besked om att Dag önskade att Gryning skulle fara ut på ett viktigt ärende upp i bergen. Den beskedlige intet ont anande Gryning gav sig genast åstad för att hämta vad den just då bortreste brodern genom en tjänare uttryckt sin önskan om. Men på vägen till bergen lurade Natt och Skymning. De fångade Gryning på vägen och dödade honom. Sedan de begravt honom väl så att ingen mer kunde hitta honom red de hem igen.

Dag kom strax därpå hem igen, och ju längre tiden led, desto mer började han undra var Gryning höll hus. Ett helt år gick utan att Gryning kom tillbaka. Man började anse honom som förlorad.

Dag blev därefter förälskad och hade redan börjat planera sitt giftermål, när plötsligt en dag hans två bröder revolterade mot honom och drev honom bort från gården. De försökte döda honom, men han lyckades undfly. I och med brödernas onda våldsamma revolution förstod Dag vad de gjort med hans broder. Han hade anat det, men först nu visste han det.

Den som planlagt allt och givit upphov till allt det onda var Natt. Han blev nu också den egentliga herren på gården, fastän han inte arbetade. En lång ond natt började för Magogs barn, ty gården förföll, Folkes djurhjordar minskades genom vanskötsel och epidemier, och Guds vrede gjorde att skörden slog fel. Folket arbetade dåligt, Natt och Skymning drev dem hårt och var omilda mot alla, det blev vinter mitt i sommaren, och alla ville ha bort Natt och Skymning, men ingen vågade med våld göra någonting, ty alla var de för goda och fruktade Gud. Endast Natt och Skymning var onda. Men folket hoppades på Dags återkomst.

Natt fruktade för Dags återkomst. Han skickade ständigt ut män för att söka och döda den flydda brodern, men de fann honom aldrig. Dag var försvunnen, och Natt försökte utsprida rykten om att Dag var död. Somliga trodde att Dag var död och andra inte.

Den gudlöse Natt var den som införde trolldom i människornas sinnen. Han utförde besvärjelser, framkallade onda andar, och det sades om honom att han kunde sätta i gång stormar och orkaner. Så länge Natt satt på gården var vädret dåligt, mörkt och kallt, och alla trodde att det var Natt som med flit gjorde det sådant med sin trolldom. Man sade också om honom att han umgicks mer med de döda än med de levande. Bara det att skördarna slog fel år efter år kunde man inte tro att var hans fel.

En dag dog Skymning på gården. Han föll ut för en trappa och bröt nacken av sig. Men den som skuffat honom ut för trappan var Natt. Men det visste ytterst få, och de som visste det teg om det, ty de fruktade Natt, vars regemente nu var hårdare och hemskare än någonsin.

Under tiden var Dag i landsflykt. Dock lämnade han aldrig landet. Han levde bland djur under klar himmel, som hans far hade gjort och lärt honom, eller han levde som fattig tjänare hos fattiga avlägsna okända släktingar. En tid bodde han i en kåta hos en familj som inte längre talade riktigt samma språk som folket gjorde hemma. Han tänkte ofta på att bege sig över havet österut till nuvarande Finland, men det blev aldrig av. Under tiden vandrade trolldomsraseriet som en pest över landet. Överallt fruktade man Natts trolldom och besvärjelser, hans makt och onda andar, hans spejare och osynliga tjänare, och överallt började man bruka trolldom för att undgå den skräck som behärskade landet genom Natt. Man offrade säd, bröd, mat, dryck och till slut även levande djur. En natt offrade någon en människa för att blidka mörkrets och nattens makt. Därefter offrades ännu en och ännu en. Spädbarn begynte offras. Och då Natt hörde vad som tilldrog sig i riket genom hans exempel

log han förnöjt och skrattade där han satt som herre över den allt mer förfallande gården.

I nästa nummer : *Det första inbördeskriget.*

Aurelio Lanciai in memoriam

Aurelio Lanciai var inte vem som helst. Fastän han växte upp som en riktig Åbopojke var han faktiskt ändå född i Helsingfors av en helitaliensk pappa från Verona, som talade dålig svenska och ingen finska, och en finlandssvensk moder Mickelsson, som gärna konverserade på ryska och även hade öra för andra europeiska språk utom sitt modersmål svenska. Aurelios mest användbara tungomål i vuxen ålder blev dock spanska.

Men före det hann han med mycket. Besatt av en oerhörd fysisk verksamhetslust, som förgyllde hela hans långa liv med smittosam vitalitet utan gränser, blev hans sport *par préférence* tennis, som han blev juniormästare i Finland i, och som han fortsatte att spela ända tills knäna tog slut vid hög ålder. I ännu yngre dagar var han även fotbollsentusiast, han var en entusiastisk slalomskidare och outtröttlig i att gå på tur i Norge, simning och dykning ingick även i hans sportrepertoar, och i Argentina tog han pris som golfspelare.

Sitt outsinliga sportintresse överträffade han dock som resenär. Redan mot slutet av 40-talet inledde han sina årliga affärsresor som mest gick till Sydamerika och brukade vara tre månader årligen, men de kunde även gå till Orienten från Sudan, Etiopien och Egypten till Arabien, Irak och Iran. Det var som representant för Finska Pappersbruksföreningen han landade med hela sin redan då sexhövddade familj i Buenos Aires under de sista tre åren av Juan Peróns första regeringstid, varför det faktiskt var från Buenos Aires och Argentina som familjen Lanciai kom till Göteborg och inte från Finland.

Som familjefar var han exemplarisk trots sina många långa affärsresor. Som äkta man ärade han alltid sin hustru, var hederlig mot henne och övergav henne aldrig. Han gick in för sitt äktenskap med bästa tänkbara meriter - han hade aldrig haft någon äktenskaplig erfarenhet före äktenskapet, och även om han alltid uppskattade damsällskap förblev han alltid den enda trogen. Därför måste hans fyra barn vara särskilt stolta över honom, då man knappast kan ha ett bättre faderligt föredöme. Som affärsman var han strikt hederlig om än något hård - han var aldrig illojal mot någon chef ens om firman gav honom avsked. Den martialiska hårdheten behövdes när det gällde affärer och gav honom hans karriär och välstånd, om än inget av hans barn valde att följa samma direkta linje.

Tre svåra kriser, som hade knäckt vem som helst annars, överlevde Aurelio med suveränt jämnmod. Under vinterkriget 1940 överlevde han med knapp nöd Basedow, och redan då sköt hans blodtryck i höjden. I Buenos Aires 1955 fann han sig plötsligt friställd med hustru och fyra små barn, av vilka ett var dödssjukt och överlevde med ett nödrop. Hans hotande höga blodtryck etablerades definitivt under krisåren 1968-70, som slutade med hans femte och sista friställning då i en ålder av 62 år. Likväl valde han att arbeta vidare och gick inte i hel pension förrän vid 68. Trots sitt ständigt hotande höga blodtryck fortsatte han lika fullt så länge han orkade med att spela tennis, bada bastu, resa till Italien, skida vidare, vara entusiastiskt verksam som körsångare och ständigt studera vidare både italienska (hans sista nya språk) och annat. Han gav aldrig tappt och svek aldrig sin hederliga linje och var kanske därför familjens största idealist i all sin konservativa obändighet. Åtminstone var ingen av oss så rättänkande i affärer som han.

Vad som mest tilldrar sig ens intresse i hans långa innehållsrika liv är hans många långa resor. Under 30-talet nöjde han sig med Europa och resor till Tyskland, England och Italien, men den stora resenären väcktes till liv inom honom när han några månader före krigsutbrottet 1939 fick följa med Finlandiakörens turné till Amerika under Heikki Klemettis ledning. Han var då 30 år, och därmed var hans stora kosmopolitiska intresse väckt för den stora världen, vilket aldrig mer skulle slockna.

Det finns inte ett sydamerikanskt land som han inte har besökt utom Guayanaländerna. Även hela Centralamerika har han systematiskt rumsterat om i om man bara undantar den karibiska världen. Egentligen är det bara Guayana, Västindien och Alaska i hela Amerika som han inte har besökt. Hans vänner och kontakter är lika internationella: kristna katoliker från Libanon, Neapelfödda ryssar, ukrainare i Argentina, en panamesisk doyen - med åren blev hans vänskapsgalleri lika färgstarkt som hans egna reseerfarenheter. Egendomligt nog var han inte alls intresserad av politik. Han följde med vad som hände med egna uttalade åsikter men bara som åskådare - själv betecknade han sig helst som en liten kugge i urverket. Han var nöjd med att vara en nummer två och nyttig som sådan och hade aldrig en nummer etts ambitioner. Desto större var hans mänskliga intresse. Allt som hade fart och spänning, allt som blåste nya friska vindar, allt som stimulerade fantasin och gav beaktansvärda erfarenheter, alla intressanta individuella öden fängslade honom, och han övergav aldrig en vän. Men allt det slätstrukna och medelmåttiga, allt som var andefattigt och stagnerande aktade han sig för. Han hade en klar människointinkt och visste i regel genast när han träffade en ny människa vad den människan gick för, om hon var givande eller intetsägande. Samtidigt var han diplomatisk nog att aldrig uttala sina klara meningar högt, utan dem fick man bara veta när de inte längre kunde skada eller såra. Han var taktfullheten själv, men humor älskade han, och det var hans starkaste sida. Det bästa han visste var att sitta i goda vänners lag med ett gott vin och hålla på hur länge som helst. När det gällde positiva energier var han outtröttlig.

Hans körer var nästan lika många som hans körresor. Med Finlandiakören reste han till Amerika, med Vocal Vikings (som han själv namngav) reste han till England, med MM reste han till Island, i Göteborg deltog han med Konserthuskören i Scandinaviums uppsättningar av Aida och Turandot fast han trivdes bättre i Akademiska Kören - sången och musiken var den största rikedom och glädjen i hans liv och den största lyckan i hans äktenskap. Med sin gitarr har han sjungit serenader i Italien och zambor i Argentina, med sina kvartettbröder i Finland har han sjungit i etern, världsutställningen i New York 1939 hörde honom sjunga på finska, och franska är väl det enda civiliserade språk han inte har sjungit på. Kort sagt, i all sin affärsmässiga sundhet har hans liv samtidigt varit så rikt på kultur och andlig tillfredsställelse att det blir enbart en glädje att minnas honom för alltid.

Tack, Aurelio, för ditt underbara liv!